

HET REVEIL

Groen van Prinsterer

DAT IK VERTERE, ALS IK SLECHTS nuttig ben." Deze kernspreuk, dit levensmotto, in eere gehouden door den man, die haar voor zichzelf koos, zegt ons wie Groen van Prinsterer was tijdens zijn lange leven. Een man, die vol eerbied, op het oogenblik als de pen aan zijn hand ontglijdt, stamelt: „Amen, Jezus Christus, Amen!" moet wel een zegen zijn geweest voor zijn tijdgenooten. Aan smaad heeft het dezen strijder niet ontbroken. Men heeft hem den „Jezuïet in Protestantschen mantel" gescholden, maar als een held heeft hij stand gehouden.

Merkwaardige man!

Merkwaardig om zijn groote geleerdheid. Toen hij, jong nog, promoveerde, was hij alreeds aangewezen als

opvolger van Professor Borger. Een man, die even vlot Grieksch als Latijn sprak. Een man, die op zes-entwintigjarige leeftijd reeds referendaris was bij het kabinet van den koning en vertrouwensman van elk onzer drie koningen bleef. Beroemd geschiedvorscher en in hooge eere bij alle beoefenaars van de historie, o. a. door zijn geziene werk *Geschiedenis van het Vaderland*. Maar merkwaardig vooral, en daarop valle hier het volle licht, omdat hij *al wat hij was en bezat* neergelegd heeft aan den voet van het schandelijk kruis, waarvan hij beleed, dat het hem door het daarop gebrachte Offer, tot eeuwige zaligheid was geworden. Merkwaardig vooral, — om met een tijdgenoot van hem, nl. Dr. Vos te spreken — „omdat zijn karakter en gaven, zijn satyriek en doordringende geest, zijn groot fortuin, zijn aristocratische vormen, geheel zijn persoonlijkheid met al wat ze had en werd en verkreeg, *één dankoffer waren*, dagelijks gebracht om het zoenoffer van Christus Jezus, Gods eigen Zoon, Wiens eere hem boven alles ging."

In 1828 bereikte hij het keerpunt van zijn leven, en werd hij zoon van het Reveil, toen hij te Brussel *Merle d' Aubigné* hoorde spreken tot zegen van zijn eigen hart. Van af dat oogenblik tot op zijn stervensure in 1876 was zijn ziel verbonden aan zijn Zaligmaker. En als we dan getuige mogen worden van die laatste, heilige oogenblikken, en aanschouwen, hoe deze staatsman en Evangeliebelijder uit dit leven scheidde, dan zien we, hoe het geloof in Christus vreugde en kracht geeft in leven en in sterven. De kenner van Groen en van diens geschriften, de heer H. van Malsen, schreef

430

Groen v. Prinsterer.

in 1926, toen het 50 jaar geleden was, dat deze groote Nederlander ontsliep — het was op den negentienden Mei 1876 — een artikel voor de politieke partij, die zooveel te danken heeft aan Groen van Prinsterer, en aan dat artikel in „De Nederlander," hetwelk we om zijn beteekenis gaarne bewaard hebben, kunnen we gelukkig nu enkele regelen ontleenen, die ons zeggen, hoe *het einde* was van den man, die als de kaars, welke licht verspreidt, wilde verteren, mits hij maar nuttig wezen mocht.

We lezen dan in genoemd artikel: „De dood kwam voor hem niet in den nacht. De dagen van het gevoel van eigen ellende, van tekortkomingen en van zonde; het hunkeren naar den *Verlosser, wiens heilige naam niet van zijn lippen was*, sleepten voort. Middernacht van den derden Mei scheen de overwinning te brengen. De dood had geen verschrikking meer: „Ik heb onuitsprekelijke *rust: vrede* voor mijn ziel in de volkomen *zekerheid*, dat *mij, persoonlijk, Genade* is bewezen... Ik weet nu dat, hetzij in den dood, of hetgeen mij nu nog mogelijk overkomt in het leven, Gods genade mijn deel is, mijn *algenoegzaam deel*."

„Het voorbijgegane leven werd overzien. De gedachten hechten zich aan de afgestorven geliefden in het verleden; aan de nieuw verworven vrienden voor de toekomst: „Zeg aan Lohman, hoezeer ik hem in liefde gedenk; met dank voor alles, ook voor de laatste stukken over het onderwijs, die ik met instemming heb gelezen. Hoe is het mogelijk in een land, als ons land, kinderen te onderrichten, zonder God in de geschiedenis? Wat was ons land, had Hij het niet aangezien en gezegend? Er is veel misbruik gemaakt van de praedestinatieleer. Een groote heerlijke waarheid: „Uit God en tot God zijn alle dingen."

„Hoevele vrienden had hij reeds zien vóórgaan. Merle, Sécretan, Chalmers, Da Costa, Wormser, De Clercq. Hun aller herinnering kwam den stervende in de laatste uren vertroosten. Weldra met hen vereenigd te zijn! „'t Faalt aardschen vrienden vaak aan krachten, maar nooit een vriend als Jezus is," zoo sprak hij nog tot zijn echtgenoot. Groen van Prinsterer was *gereed om zijn Heiland te ontmoeten*. Vrijdagmorgen, half zeven, ontsliep hij."

Groen van Prinsterer — vader der Christelijke staatkunde in ons land, bovenal vader van het Christelijk onderwijs in Nederland!

Maar behoeven we hem als zoodanig hier te schetsen? Het zij genoeg nog te vermelden, hoe hij man van de daad was en daarom met Baron Mackay en met Jhr. Elout van Soeterwoude te Den Haag den 15^{den} Augustus 1849 reeds de eerste vrije Christelijke School stichtte, waaraan als hoofd benoemd werd de bekende D. de Visser Smits uit Rotterdam. Groen van Prinsterer had openlijk geschreven — en hij heeft het na felle aanvallen gehandhaafd! — „dat het onderwijs op de meeste scholen destijds anti-Christelijk was, omdat men er voorbijzag de kloof, die de zonde daargesteld heeft, een algemeen Vader der menschen verkondigde en omdat men aldus aan het jeugdig gemoed een God predikte, die een *droombeeld* is van menschelijke wijsheid, een afgod, die, met verloochening van den levenden God der Openbaring, werd opgericht." J. T.

GEDACHTE

Het grootste talent is zonder arbeid onvruchtbaar.
Het genie is dan ook wel eens omschreven als de kunst, zich lang en bijna onafgebroken in te spannen.